

Хлобистов Євген Володимирович, д.е.н., професор, професор кафедри екології Національного університету «Києво-Могилянська академія»
вул. Григорія Сковороди, 2, Київ 04655, Україна
orcid.org/0000-0002-9983-9062
e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net

Кутик Віктор Валентинович

Аспірант Запорізького національного університету,
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя 69600, Україна
e-mail: viktor_Kutyk@outlook.com

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Горошкова Лидия Анатольевна, д.э.н., доцент, академик Академии экономических наук Украины, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики Запорожского национального университета,

ул. Жуковского, 66, Запорожье 69600, Украина
e-mail: goroshkova69@gmail.com

Волков Владимир Петрович, д.т.н., профессор, академик Академии экономических наук Украины, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики Запорожского национального университета,

ул. Жуковского, 66, Запорожье 69600, Украина
e-mail: volkovvp49@gmail.com

Хлобистов Евгений Владимирович, д.э.н., профессор, профессор кафедры экологии Национального университета «Києво-Могилянська академія»

ул. Григорія Сковороди, 2, Київ 04655, Україна
e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net

Кутик Віктор Валентинович

Аспірант Запорожского национального университета
ул. Жуковского, 66, Запорожье 69600, Украина
e-mail: viktor_Kutyk@outlook.com

DATA ON AUTHORS

Horoshkova Lidiia, D. Sc. in Economics, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics, Zaporizhzhya National University,
66 Zhukovskogo str., Zaporizhzhya 69600 Ukraine
e-mail: goroshkova69@gmail.com

Volkov Vladimir, D. Sc. in technical, Professor, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics, Zaporizhzhya National University,
66 Zhukovskogo str., Zaporizhzhya 69600 Ukraine
e-mail: volkovvp49@gmail.com

Khlobystov Ievgen, Doctor of economical science, professor, professor of the department of ecology, National university of «Kyiv-Mohyla academy»
2 Skovorody str., Kyiv 04070, Ukraine
e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net

Kutyk Viktor, PhD of Zaporizhzhya National University,
66 Zhukovskogo str., Zaporizhzhya 69600 Ukraine
e-mail: viktor_Kutyk@outlook.com

Подано до редакції 24.04.2019

Прийнято до друку 17.05.2019

УДК: 658.23:664

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-190-199>

**МАЙНОВИЙ ПОДАТОК ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ:
ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Ліснічук О. А.

Нині потреба у дослідженні зарубіжного досвіду оподаткування майна, зокрема досвіду Федеративної Республіки Німеччини (далі ФРН), обумовлена необхідністю збільшення грошових доходів муніципальних утворень, а також підвищенням ефективності і потенціалу даного податку в цілому.

У роботах українських науковців виконаний аналіз проблем, що існують в системі оподаткування майна в Україні, зокрема, досліджуються питання щодо регулювання податку на нерухоме майно в Україні, вдосконалення системи оподаткування як основи формування місцевих бюджетів І. В. Горський,

О. В. Медведєва, Т. Г. Лебединська, Є. А. Юдин, також розглядаються проблеми оподаткування майна в Україні з точки зору зарубіжного досвіду та перспектив удосконалення Токар В. В.

Метою статті є дослідження майнового податку як основи формування місцевих бюджетів з точки зору вітчизняної практики та зарубіжного досвіду, зокрема, досвіду Федеративної Республіки Німеччини.

Проведене дослідження показало, що за рахунок використання ринкового підходу до оцінки майна як бази оподаткування, рівних умов оподаткування для всіх суб'єктів податкових відносин, а також ефективної системи оцінки вартості майна, яка не дає можливості маніпулювання, виключає з цього процесу елементи корупції, Німеччина має суттєві досягнення в регулюванні даної групи податків. Зроблено висновок, що впровадження окремих елементів системи оподаткування майна у Німеччині, які розглянуті в даній статті, в практику оподаткування в Україні, може підвищити загальну ефективність даного податку, створити умови для зниження рівня корупції в органах місцевого самоврядування, надати цій групі податків більшої соціальної спрямованості.

Ключові слова: оподаткування, податок на майно, місцевий бюджет, досвід, ефективність, впровадження.

ИМУЩЕСТВЕННЫЙ НАЛОГ КАК ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ: ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ПРАКТИКА И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Лисничук О. А.

Сейчас потребность в исследовании зарубежного опыта налогообложения имущества, в том числе опыта Федеративной Республики Германии (далее ФРГ), обусловлена необходимостью увеличения денежных доходов муниципальных образований, а также повышением эффективности и потенциала данного налога в целом.

В работах украинских ученых выполнен анализ проблем, существующих в системе налогообложения имущества в Украине, в частности, исследуются вопросы регулирования налога на недвижимое имущество в Украине, совершенствования системы налогообложения как основы формирования местных бюджетов И. В. Горский, А. В. Медведєва, Т. Г. Лебединская, Е. А. Юдин, также рассматриваются проблемы налогообложения имущества в Украине с точки зрения зарубежного опыта и перспектив совершенствования Токар В. В.

Целью статьи является исследование имущественного налога как основы формирования местных бюджетов с точки зрения отечественной практики и зарубежного опыта, в частности, опыта Федеративной Республики Германии.

Проведенное исследование показало, что за счет использования рыночного подхода к оценке имущества как базы, равных условий налогообложения для всех субъектов налоговых отношений, а также эффективной системы оценки стоимости имущества, которая не дает возможности манипулирования, исключает из этого процесса элементы коррупции, Германия имеет существенные достижения в регулировании данной группы налогов. Сделан вывод, что внедрение отдельных элементов системы налогообложения имущества в Германии, которые рассмотрены в данной статье, в практику налогообложения в Украине, может повысить общую эффективность данного налога, создать условия для снижения уровня коррупции в органах местного самоуправления, предоставить этой группе налогов большей социальной направленности.

Ключевые слова: налогообложение, налог на имущество, местный бюджет, опыт, эффективность, внедрение.

PROPERTY TAX AS THE BASIS OF LOCAL BUDGETS FORMATION: DOMESTIC PRACTICE AND FOREIGN EXPERIENCE

Lisnichuk O.A.

Nowadays the necessity of studying the foreign experience in property taxation, including the experience of the Federal Republic of Germany (hereinafter Germany), is due to the need of increasing the cash income of municipal formations as well as of enhancing the effectiveness and potential of this tax as a whole.

In the works of Ukrainian scientists an analysis of the problems existing in the property taxation system in Ukraine was carried out. In particular, the issues of regulating the real estate tax in Ukraine and improving the taxation system as the basis for local budgets formation are studied by I. V. Gorsky, A. V. Medvedeva, T. G. Lebedinskaya, E. A. Yudin. The problems of property taxation in Ukraine also examined from the point of view of foreign experience and prospects for improvement by Tokar V. V.

The author in this article analyzes the actual problems of the formation of municipal budgets at the expense of property tax from the point of view of domestic practice and foreign experience, in part of the experience of taxation of property in Germany.

The conducted research showed that due to the use of a market approach to valuation of property as a tax base equal to the conditions of taxation for all subjects of tax relations, as well as an effective system for assessing the value of property that does not allow manipulation, excludes elements of corruption from this process, Germany, has significant achievements in regulating this group of taxes. It is concluded that the introduction of

separate elements of the German system of taxation of property, which are considered in this article, into the practice of taxation in Ukraine can increase the overall efficiency of this tax, create conditions for reducing the level of corruption in local government bodies, and give this group of taxes a greater social orientation.

Keywords: taxation, property tax, local budget, experience, efficiency, implementation.

JEL Classification: H21, H24, H72

Актуальність теми дослідження. Податок на майно фізичних осіб за своєю природою є стабільним джерелом бюджетів муніципальних утворень, оскільки його податкова база найменше піддається змінам протягом податкового періоду. Відмінною рисою податків на майно є те, що їх стягування не враховує індивідуальну платоспроможність платника податків і визначається тільки характеристиками майна. З метою згладжування соціальної напруженості в суспільстві такі податки слід вводити і реформувати обережно і поетапно, оскільки можливе невдоволення з боку верств населення з низькими доходами. У зарубіжних державах податок на нерухоме майно стягується практично в усіх економічно розвинених країнах. У більшості з них цей податок є місцевим, а надходження від нього становлять основну статтю доходів бюджетів місцевих органів влади.

Постановка проблеми. Що стосується України, то в нашій країні протягом десятка років, починаючи, фактично з 1991 року, серед юристів, політиків, бізнесменів ведеться активна дискусія щодо податку на майно.

Сама ідея введення податку на майно запозичена законодавцем з досвіду європейських країн, і в наш час осмислюється дослідниками, в тому числі і на основі досвіду розвинених країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах українських науковців виконаний аналіз проблем, що існують в системі оподаткування майна в Україні, зокрема, досліджуються питання щодо регулювання податку на нерухоме майно в Україні, вдосконалення системи оподаткування як основи формування місцевих бюджетів І. В. Горський, О. В. Медведєва, Т. Г. Лебединська, Є. А. Юдин, також розглядаються проблеми оподаткування майна в Україні з точки зору зарубіжного досвіду та перспектив удосконалення Токар В. В.

Слід також зазначити, що проблема оподаткування майна розглядалася в роботах багатьох зарубіжних дослідників Richard W., Elizabeth Plummer, і значну увагу цій проблемі приділено в роботах німецьких юристів Clemens Fuest, Lea Immel, Volker Meier, Florian Neumeier, Gisela Färber, Marco Salm, Stephanie Hengstwerth, Victor van Kommer Lambert F. Kusters.

Постановка завдання, мети дослідження. Нині потреба у дослідженні зарубіжного досвіду оподаткування майна, зокрема досвіду Федеративної Республіки Німеччини (далі ФРН), обумовлена необхідністю збільшення грошових доходів муніципальних утворень, а також підвищенням ефективності і потенціалу даного податку в цілому.

Таким чином, метою статті є дослідження майнового податку як основи формування місцевих бюджетів з точки зору вітчизняної практики та зарубіжного досвіду, зокрема, досвіду Федеративної Республіки Німеччини.

Викладення основного матеріалу. Податок на майно фізичних осіб відноситься до місцевих податків, регулюється Податковим кодексом України та його стягнення визначається виключно наявністю майна у власності особи, безвідносно до індивідуальної платоспроможності платника податків.

В Україні цей податок включає в себе три різновиди податку: плата за землю, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок (ст. 265 ПКУ) [5].

Розглянемо дані податки послідовно, проаналізуємо можливості їх вдосконалення, спираючись на досвід регулювання цього податку в Україні і Німеччині.

Слід зазначити, що основна мета оподаткування земельної власності у всіх країнах, в тому числі у Німеччині і в Україні, полягає у поповненні місцевих бюджетів, тому земельний податок є місцевим податком. Дохід від податку на землю складає основну частину надходжень від податків до місцевих бюджетів.

В Україні цей податок регулюється Розділом XIII Податкового кодексу України (далі – ПКУ) «Плата за землю», а у ФРН – Німецьким цивільним укладенням, що регулює основи земельного законодавства.

Як зазначають експерти, земельний податок є другим за обсягом доходним джерелом податкових надходжень, середнє значення цього обов'язкового платежу у податкових надходженнях місцевих бюджетів України становить в останні роки 12% від усього обсягу надходжень.

У той же час світова практика показує, що у Німеччині частка земельного податку (який може стягуватися як самостійно, так і в складі податку на нерухомість) в доходах місцевих бюджетів значно вище і досягає 30.0% – 45.0%. Високий рівень податкових надходжень від податку на нерухомість, зокрема земельного податку, в деяких країнах обумовлений високими податковими ставками (від 1 до 5%), які диференціюються залежно від вартості нерухомості і землі, а також розвиненістю ринку нерухомості, низьким рівнем тіньових операцій і корупційних схем (за рахунок більш лояльної податкової політики) і ефективною системою оподаткування і, як результат, високим ступенем збирання земельного податку [12, с. 14].

Що стосується України, то відносно низька частка земельного податку у загальній сумі податкових зборів на місцевому рівні визначається складністю і неоднозначністю визначення ринкової вартості землі як бази оподаткування. При цьому ігнорується найважливіший принцип «справедливої ціни» земельної ділянки, який є основою оцінної діяльності в країнах Європейського союзу, і свідчить, що вартість земельної ділянки включає в себе не тільки економічно обґрунтовані витрати, пов'язані з її придбанням, експлуатацією, категорією землі, але також і прибуток, який отримує власник від використання землі, «престижність» розташування земельної ділянки, можливість вести відокремлений спосіб життя в умовах щільної забудови.

Також, в нашій країні, законодавство не звертає увагу на принцип дотримання конкурентних умов при оцінці земельної ділянки, відповідно до якого всі суб'єкти господарювання повинні мати рівні можливості ведення економічної діяльності, що впливають з практики оціночної діяльності.

Даний висновок ґрунтується на тому, що відповідно до податкового кодексу України з числа платників земельного податку виключений ряд земельних ділянок (ст. 283 пку), необхідність звільнення яких від оподаткування викликає сумнів, наприклад, від сплати земельного податку звільнені практично всі ділянки, на яких розташовані об'єкти державної власності, зокрема, майданчики для стоянки транспорту і відпочинку, склади, гаражі, резервуари для зберігання паливно-мастильних матеріалів, комплекси для зважування великогабаритного транспорту, виробничі бази і т. ін., які знаходяться у власності держави. Цілком зрозуміло, що дані споруди, так чи інакше виконують комерційну функцію, мають певний фінансовий дохід, у зв'язку з чим, на нашу думку, звільнення цих підприємств від сплати земельного податку веде до порушення умов конкуренції між різними суб'єктами господарювання, а також до зниження надходжень до місцевих бюджетів. При цьому даний, фактично додатковий дохід, нерідко надходить не в бюджет, а використовується як фінансовий ресурс для додаткового стимулювання персоналу державних підприємств, дорогих ремонтів, закупівлі автомобілів, оплати відряджень, відпочинку тощо.

У зв'язку з цим в нашій країні доцільно використовувати досвід німеччини, в якій плата за землю, у разі, якщо на цій землі розташовані комерційні об'єкти, стягується з урахуванням того прибутку, який отримують власники цих об'єктів, оскільки в цій країні в кінці минулого століття мали місце аналогічні проблеми [22].

У § 94 німецького цивільного укладення – основі земельного законодавства – визначено, що до земельної власності відносяться речі, які нерозривно пов'язані з землею, в першу чергу будівлі. Одиницею земельної власності є земельна ділянка, яка включає в себе складові частини та приладдя. Принципово важливо, що у німеччині будівля не розглядається як самостійний об'єкт власності, а є складовою частиною земельної власності [23].

При цьому в практиці оподаткування фрн всі ділянки землі, які належать державі, зайняті будівлями, використання яких приносить дохід, або дані ділянки приносять дохід самі по собі (наприклад, в результаті передачі в оренду), оподатковуються згідно з нормою так званої «комерційної можливості». Цей показник включає збільшений у 18 разів валовий дохід, отриманий від ведення діяльності на землі, що належить державі, і дана сума є базою для нарахування земельного податку [22].

На нашу думку, такий підхід доцільно ввести і в Україні, тим більше, що в нашій країні близько 90.0% землі перебуває у державній власності, при тому, що частина цієї землі зайнята об'єктами, використовуваними для отримання доходу державними підприємствами, що мають можливість сплачувати земельний податок. Такий підхід, на нашу думку, може в значній мірі підвищити обсяги надходжень земельного податку до місцевих бюджетів.

При оподаткуванні земельної власності у німеччині важлива точна інформація про ціни на неї на конкретній території і визначення вартості завжди здійснюється на принципах оцінки за справедливою вартістю. При цьому враховуються правила забудови в даній місцевості, наявність зв'язку вартості земельної ділянки з правом забудови і правилами забудови конкретної території; розташування земельної ділянки відносно інших земельних ділянок; призначення і категорія земель даної місцевості; ступінь і щільність забудови ділянок; наявність дозволу на будівництво; обтяженість різними сервітутами [13]. Ці відомості містяться у поземельній книзі і кадастрі і аналогічну практику оцінки вартості землі для цілей оподаткування доцільно використовувати і в Україні.

Слід зазначити, що в нашій країні для оцінки земельної ділянки використовується інший підхід. Відповідно, наприклад, до методики нормативної грошової оцінки земель населених пунктів вартість землі залежить від витрати на освоєння та облаштування території у розрахунку на квадратний метр; норми прибутку; норми капіталізації; коефіцієнта, який характеризує функціональне використання земельної ділянки (під житлову та громадську забудову, для промисловості, транспорту тощо); коефіцієнт, який характеризує місце розташування земельної ділянки [7].

Дана методика була прийнята у 1995 році і сьогодні потребує оновлення, оскільки в ній не враховуються традиційні для європейської практики фактори, що впливають на вартість землі як об'єкт оподаткування. Наприклад, при оцінці вартості не враховуються такі важливі фактори, як розташування земельної ділянки відносно інших земельних ділянок, що дає можливість зберігати конфіденційність (усамітнюватися) на ділянці в умовах щільної міської забудови; ступінь і щільність забудови ділянок, що впливає на вартість землі з точки зору її конкурентного потенціалу; обтяженість різними сервітутами, що впливає на вартість ділянки землі в плані її юридичної надійності, що знижує оподатковану базу. При цьому слід мати на увазі, що дані фактори відносяться переважно до земельних ділянок, зайнятих під «престижне» індивідуальне або комерційне будівництво, і, відповідно цілком можуть бути взяті до уваги при розрахунку бази оподаткування.

Доцільно, на нашу думку, українському законодавцю вивчити і досвід фрн, який визначає «прозорість» оцінки землі з метою оподаткування.

У нашій країні в практиці оцінки, для визначення розміру земельного податку, використовується нормативна грошова оцінка земельних ділянок (ст. 5 закону України «про оцінку землі») [8]. Дану оцінку проводять юридичні особи, які є розробниками документації із землеустрою, а органи місцевого самоврядування виступають замовниками робіт з нормативної грошової оцінки земельних ділянок та на пленарних засіданнях затверджують технічну документацію з нормативної грошової оцінки землі, розроблену у відповідності до вимог чинного законодавства [10].

Фактично оцінку вартості землі здійснюють особи, пов'язані між собою певними інтересами: органи місцевого самоврядування зацікавлені в оцінці землі за вартістю, яка відповідає не лише інтересам громади, але, в окремих випадках, і інтересам чиновників; оцінювач, який так чи інакше може бути включений у такі схеми і також має певний зиск від «некоректної» оцінки. Такі випадки, на жаль, є в нашій країні частою практикою, в результаті чого вартість землі є заниженою, а надходження до місцевого бюджету також знижуються у порівнянні з можливими обсягами надходжень.

У зв'язку з цим також доцільно звернутися до досвіду Німеччини, де власник землі сам обирає оцінювача. Оцінку земельних ділянок проводять незалежні експерти, фахівці, які перебувають на державній службі, або фахівці, які значаться в штаті банків і страхових компаній. У разі, якщо на думку податкових органів вартість землі занижена або завищена, допускаються спори щодо оцінки, при цьому чиновники муніципалітету, фактично, виключені з процесу оцінки [14].

Такий підхід доцільно використовувати і в Україні, що призведе не лише до зростання податкових надходжень, а й до зниження рівня корупції в нашій країні.

Що стосується податку на авто (транспортного податку, ст. 267 ПКУ), то варто згадати, що в різні періоди такими були: транспортний збір, який підлягав сплаті при перереєстрації автомобіля, а також при техогляді, збір за першу реєстрацію транспортного засобу, яким обкладалися автомобілі при першій реєстрації в Україні. На даний момент власники автотранспорту платять виключно транспортний податок.

Відповідно до Податкового кодексу України (ст. 267 ПКУ) платниками транспортного податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі. Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати (1396 125 грн. у 2019 році), встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Така вартість визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, за методикою, затвердженою Кабінетом Міністрів України, станом на 1 січня податкового (звітного) року виходячи з марки, моделі, року випуску, об'єму циліндрів двигуна, типу пального (ст. 267 ПКУ).

Фактично мова йде про відносно дорогих автомобілях, вартість яких перевищує 43.5 тис. Євро, при цьому ставка податку встановлюється з розрахунку на календарний рік у розмірі 25 000 гривень за кожен легковий автомобіль.

Слід зазначити, що транспортний податок у Німеччині за своїм внутрішнім змістом відрізняється від українського податку. У ФРН податки, які сплачують за володіння автомобілем, включають податок, який сплачується за період користування автомобілем (річний автомобільний податок, який сплачують всі власники автомобілів), а також страховий збір. Як правило, їх розміри встановлюються щорічно і залежать від потужності двигуна, ваги, року випуску автомобіля і інших показників. При цьому у Німеччині цей податок має екологічну спрямованість, ставки річного автомобільного податку вище для дизельних авто, ніж для працюючих на бензині. Крім екологічної складової, за допомогою даного підходу німецький законодавець створює умови для того, щоб компенсувати різницю в оподаткуванні акцизним збором двох видів пального. Крім того, власникам старих дизельних позашляховиків з великим об'ємом двигуна (які користуються підвищеним попитом в Україні), у Німеччині доводиться платити податок у розмірі близько тисячі євро на рік [19].

Таким чином, в трактуванні даного податку, у Німеччині і в Україні є принципова відмінність: в нашій країні цей податок, фактично, є податком на розкіш, в той час як в Європі цей податок розглядається як екологічно важливий, стимулюючий виробництво за рахунок відмови від володіння старими автомобілями, як важливий засіб наповнення муніципального бюджету завдяки масовому володінню автотранспортними засобами громадянами Німеччини.

Безумовно, що вводити повсюдне оподаткування власників транспортних засобів в Україні на сьогодні недоцільно, оскільки це створить додаткову соціальну напруженість, тим більше, що у противників такої форми оподаткування є вагомі аргументи: якість українських доріг, сервісу, палива далекі від європейських стандартів, що збільшує витрати власників у порівнянні з європейськими автолюбителями.

У той же час, на нашу думку, цілком справедливим буде оподаткування ввезених в Україну автомобілів з великим об'ємом двигуна, які на сьогодні не відповідають нормам Євро-5, але які використовуються власниками як засіб пересування.

Наступним податком, який належить до групи податків на майно, є податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (ст. 266 ПКУ). Цей податок в європейських країнах виконує фіскальну функцію (забезпечує значні надходження до місцевих бюджетів), соціальну (скорочує розрив між майновим становищем найбільш і найменш забезпечених верств населення), а також регулюючу (сприяє більш ефективному використанню майна). Реалізація всіх перерахованих вище функцій можлива при розумному, економічно обґрунтованому підході до оподаткування, до співвідношення всіх його складових частин при урахуванні соціальних і економічних наслідків його введення.

Оподаткування нерухомості у Німеччині базується на ретельному аналізі особливостей держави і податкової системи в цілому. Перш ніж вводити цей податок, німецький законодавець ретельно зважував його ефект і наслідки для економіки, формулював основні принципи оподаткування нерухомості. До цих принципів можна віднести наступні:

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

1) податок на нерухоме майно є, переважно, місцевим податком і надходить до місцевих бюджетів. Він може бути також федеральним, але кошти від його сплати можуть розподілятися між бюджетами всіх рівнів;

2) у більшості країн податок сплачується власниками нерухомості, однак платниками майнового податку можуть бути також орендар або обидві вищезазначені особи;

3) об'єктом оподаткування, як правило, є земля, будівлі та споруди, оскільки на відміну від рухомого майна вони можуть бути відносно легко виявлені і ідентифіковані. Однак законодавства деяких країн передбачають виключення з даного правила;

4) при визначенні бази оподаткування майнового податку зазвичай використовується вартість оподатковуваних об'єктів, яка найбільше відповідає ринковій, що стимулює економічно раціональне їх використання;

5) об'єктом оподаткування податком на нерухомість у німецькій практиці оподаткування найчастіше є єдиний комплекс – земля і будівлі та споруди, що безпосередньо знаходяться на ній, і які визнаються як «поліпшення якості земельних ділянок».

В Україні, згідно з нормами ст. 266 ПКУ, об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка, а земля, що знаходиться під будівлями, оподатковується окремо, що є цілком виправданим, оскільки в даному випадку йдеться про зовсім різні об'єкти оподаткування. Принциповим питанням є база оподаткування, у Німеччині податковою базою щодо даного податку, як правило, є ринкова вартість нерухомості [9].

Сама методика визначення вартості нерухомого майна ґрунтується або на порівнянні продажів, тобто на вивченні цін ринкових угод з об'єктами нерухомості, або на капіталізації доходу від потенційного найкращого і самого вигідного використання нерухомого майна, або на рівні витрат, тобто на розрахунку витрат, які потрібні були б на повне відновлення даного об'єкту нерухомості, або на поєднанні всіх трьох перерахованих методів. Описувана методика знайшла широке застосування у північноамериканських державах, а також на пострадянському просторі (наприклад, в Молдові).

В Україні застосовується інший підхід. Відповідності до ст. 266 ПКУ базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток, при тому, що існують пільги для квартир незалежно від їх кількості (60 кв. метрів); для житлових будинків незалежно від їх кількості (120 кв. метрів).

Такий похід вже критикувався в юридичній літературі, оскільки його використання зрівнює в плані оподаткування власників «елітного житла», які, наприклад, будують на орендній ділянці два будинки загальною площею 238 кв. м, і власників житла, побудованого, наприклад, багатодітною сім'єю ще в минулому столітті.

Відповідно експерти вважають, що для того, щоб цей податок був справедливим і адекватним, за базу оподаткування слід брати не метри, а вартість нерухомості. Логічно, що власник елітної квартири в центрі Києва повинен платити більше, ніж власник аналогічної за площею «хрущовки» на околиці.

Але існує й інша точка зору – Україна ще «не доросла» до того, щоб прив'язувати ставки оподаткування до вартості об'єктів, оскільки сама система оцінки нерухомості в Україні не досконала, відомі факти заниження вартості майна, у зв'язку з чим, модель з оподаткуванням площі більш оптимальна для таких країн, як Україна.

У той же час, в роботах дослідників [1, 2] українському законодавцеві, за прикладом європейських колег, рекомендується розглянути можливості впровадження «податку на розкіш», що є частиною податкової системи більшості європейських країн з урахуванням практики використання цього податку і його обґрунтованої критики.

Розглядаючи цей податок, ми вкажемо на те, що податок на розкіш в Європі з'явився у XVII-XVIII століттях; в тій чи іншій формі він зберігся у багатьох країнах – наприклад, у Франції, Великобританії, Хорватії, Італії, Греції та ін., проте, єдина думка щодо доцільності застосування цього податку відсутня. Так, у Франції існує податок на багатство або «солідарний податок на майновий стан», який існує вже 30 років і його сплачує значна частина населення [3].

На території Німеччини даний податок (Wealth Tax) не діє і німецькими юристами цей підхід критикується. Ми поділяємо аргументи німецьких юристів щодо цього податку і викладемо їх аргументи з урахуванням українських реалій:

1. Однією з головних небезпек даного фіскального заходу є те, що він буде частіше застосовуватися до середнього класу України, який і так не може остаточно сформуватися під гнітом податкового тягара. Середній клас практично не використовує офшори, не реєструє майно в юрисдикції інших країн, не використовує інших схем володіння дорогою власністю. У той же час практично у кожного представника середнього класу є квартира, площа якої може бути досить великою, заміський будинок. Вони-то і можуть потрапити під оподаткування в першу чергу. Крім того, дозволити собі придбати відносно дорогу нерухомість ці люди можуть за рахунок кредитів, а впровадження додаткового податку може підвищити кількість прострочених і безнадійних кредитів, що негативно позначиться на розвитку банківської системи України.

2. Не вирішеним залишається питання про методику оцінки і порядок розрахунку вартості майна, яка буде використовуватися при розрахунку податку. На даний момент у нас немає ні інституту оцінки, який би грамотно і точно прорахував вартість тієї чи іншої власності, ні чіткого уявлення про те, якими будуть ставки. Труднощі в оцінці, наприклад, елітних заміських будинків складається часто в тому, що єдиного об'єкта нерухомості, що складається з котеджу і земельної ділянки, сформувати не вдається, тому що, як правило, земля записана на одну особу, а котедж – на іншу. Податок на розкіш повинен обчислюватися лише після затвердження кадастрової вартості єдиного об'єкта нерухомості, що складається з земельної ділянки та самого об'єкта. Робота з постанови всіх об'єктів на кадастровий облік складна і займе не один рік, тим більше що методика визначення кадастрової вартості ще допрацьовується. З іншого боку, отримати реальну оцінку

вартості об'єктів розкоші в країні, в якій значна частина економіки є «тіньовою», стабільно високим залишається рівень корупції, буде важко, а скоріше – неможливо.

Та й за кордоном основний спосіб ухилення від сплати податку на дорогу нерухомість, який досі застосовується у багатьох країнах, – заниження офіційної вартості придбаного об'єкта нерухомості. Отже, варіант прив'язки податку до оціночної вартості предмета розкоші, не є оптимальним. Таким чином, при розрахунку податку на володіння дорогою нерухомістю неминуче виникнуть технічні та організаційні труднощі, пов'язані з проведенням кваліфікованої оцінки вартості нерухомості. Також, незважаючи на те, що сьогодні є якесь розуміння оцінки вартості майна, питання, хто буде його оцінювати, залишається відкритим.

3. Залишаються неясними і критерії оподаткування. Якщо все-таки вводити податок на надмірне споживання благ, то, що застосовувати в якості бази - вартість багатства (наприклад, житлової нерухомості) або площа квартири або замиського будинку? Якщо брати за основу вартість, то питань виникає ще більше. Якою вона має бути? Який той поріг, при якому про майно можна говорити, що воно є «розкішною»? Особливістю класу власників житлової нерухомості є недавня історія його існування (близько 20 років) і специфічний шлях її отримання. Переважна частина власників житла отримала його не шляхом купівлі на ринку нерухомості, а за допомогою приватизації житла, тобто практично задарма.

У зв'язку з цим ринок нерухомості в Україні і клас власників житлової нерухомості є досить специфічним і досить диференційованим. Власниками житла виступають як забезпечені громадяни з високими доходами, так і населення із низьким доходом. Як розраховувати податок, якщо в одному будинку можуть проживати люди з різною платоспроможністю, але які мають абсолютно однакові права на житло? Крім того, податок повинен мати диференційований характер, що має враховувати регіональні особливості ринку нерухомості, який істотно відрізняється у територіальному розрізі.

4. Великі сумніви породжує питання про те, як буде відбуватися адміністрування даного податку. Законодавче введення податку на розкіш зовсім не означає його збирання.

Інших перешкод для збору цього податку також достатньо. Існує безліч схем ухилення від сплати податку на нерухомість, а саме: оформлення нерухомості на третіх осіб, на юридичні особи, особняки не будуть офіційно вводитися в експлуатацію (а з недобудованих об'єктів податок не стягується) і т. ін. Як перекинути можливі канали уникнення сплати податку залишається поки неясним.

За кордоном проблема збору цього податку вирішується, зокрема, таким чином, що податкові інспектори влаштовують спеціальні рейди, щоб знайти ці предмети розкоші. Саме за рахунок такого адміністрування забезпечується високий рівень податкових надходжень, але в нашій країні цей підхід стане лише додатковими фактором корупції.

5. Один з головних питань, на яке належить відповісти – який механізм роботи нового податку? Чи має такий податок платити кожна людина, чиє фінансове становище законодавчо буде визнано досить великим або ж податок буде сплачуватися з покупки супердорогих квартир і будинків?

Обидва підходи мають свої плюси і мінуси. Насправді у більшості країн Європи, де діє подібна система, податок стягується саме при покупці відповідних товарів, що дозволяє зробити всю систему адресною. З точки зору збирання податків таке рішення є більш ефективним.

6. Інше важливе питання: куди будуть йти кошти, отримані з податку на розкіш, і як вони будуть витратитися? Чи буде цей податок цільовим – спрямованим на фінансування соціальних програм, відновлення охорони здоров'я, освіти або стане ще однією статтею поповнення бюджету – не ясно. Без цього говорити про «потрібність» податку для пересічних громадян безглуздо. Чекати ефективності від податку на розкіш в Україні, в тому числі і на дуже дорогу нерухомість, можна лише у разі, якщо кошти від нього будуть спрямовані в місцевий бюджет і під строгим контролем витратитися на розвиток місцевої соціальної інфраструктури. Таким чином, впровадження даного податку в Україні на сьогодні навряд чи можна визнати обґрунтованим.

Що стосується Німеччини, то незважаючи на те, що в цій країні не стягується податок на багатство (Wealth Tax), все ж встановлено податок на нерухоме майно фізичних осіб (Property Tax). Даний податок є місцевим, об'єктом якого визнаються об'єкти нерухомості.

Законодавство Німеччини розділяє всю процедуру щодо обчислення підсумкової суми податку на два основних етапи.

1. Перший етап полягає у визначенні оціночної вартості нерухомості на основі положень спеціального акту про податкову оцінку. Після встановлення оціночної вартості її величина множиться на базову ставку податку. Найбільш часто застосовується базова податкова ставка у розмірі 0,35%. Але ця ставка не єдина в системі податку на нерухоме майно. Для цілей обчислення базової суми податку передбачена невелика шкала податкових ставок, яка поділяється на дві категорії нерухомості: для будинків на одну сім'ю і для будинків на дві сім'ї. У межах категорії «будинки для однієї сім'ї» податкова шкала утворює прогресію, згідно з якою величина податкової ставки збільшується з ростом податкової бази (оціночної вартості нерухомості).

Так, величина оціночна вартість в сумі, що не перевищує 38 347 євро, обкладається за мінімальною базовою ставкою 0,26%. При перевищенні названого параметра ставка податку збільшується до 0,35%, але за цією ставкою обкладається не вся зросла оцінна вартість нерухомості, а тільки сума перевищення над величиною оціночної вартості, що обкладається за мінімальною базовою ставкою. Стосовно «будинків на дві сім'ї» встановлена єдина пропорційна податкова ставка у розмірі 0,31%, яка не залежить від величини оціночної вартості нерухомості. У підсумку, перший етап закінчується розрахунком базової суми податку на нерухоме майно.

2. Після завершення першого етапу починає діяти другий етап процедури обчислення підсумкової суми податку. Цей етап передбачений для обліку так званого муніципального фактора, який потрібен для відображення особливостей кожного окремого муніципального утворення, на території якого розташовані оподатковані об'єкти нерухомості. Офіційно муніципальний фактор виражається у відсотках, величину яких встановлює орган місцевого самоврядування. Нині розмір муніципального фактора, виходячи з аналізу всіх муніципальних утворень, знаходиться в межах від 150 до 660%, або від 1,5 до 6,6 в абсолютному вираженні. Загальна сума податку на нерухоме майно, що підлягає сплаті до бюджету окремо взятого муніципального утворення, виходить шляхом множення базової суми податку на конкретний муніципальний фактор [14, 15].

Таким чином, даний підхід, по-перше, має переваги, які дозволяють диференціювати суму податку, а по-друге, має явну соціальну спрямованість, що також робить його дуже привабливим з точки зору можливостей запозичення даного досвіду і розробки ринкового підходу до оцінки нерухомості для цілей оподаткування в Україні.

Висновки. Таким чином, у статті досліджений податок на майно як основа формування місцевого бюджету з точки зору вітчизняної практики та зарубіжного досвіду, зокрема, оподаткування майна у Німеччині.

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що ФРН має суттєві досягнення у регулюванні даної групи податків, які є основним джерелом наповнення місцевих бюджетів.

Цьому сприяє ринковий підхід до оцінки майна як бази оподаткування, рівні умови оподаткування для всіх суб'єктів податкових відносин, а також ефективна система оцінки вартості майна, яка не дає можливості маніпулювання, виключає з цього процесу елементи корупції.

Впровадження окремих елементів німецької системи оподаткування майна, які розглянуті у статті, в практику оподаткування в Україні може підвищити загальну ефективність даного податку, створити умови для зниження рівня корупції в органах місцевого самоврядування, надати цій групі податків більшої соціальної спрямованості.

Список використаних джерел

1. Атаманчук Н. І. Актуальність податку на розкіш в Україні: проблеми та перспективи впровадження. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 4. Том 2. С. 9-13.
2. Кравчун А. С. Оподаткування предметів розкоші в Україні: стан та перспективи. URL: http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/Choasp/2012_1/12kasstp.pdf
3. Горский И. В., Медведева О. В., Лебединская Т. Г., Юдин Е. А. *Налогообложение недвижимого имущества в зарубежных странах*. Москва : Магистр: ИНФРА-М, 2010. 176 с.
4. Нестеренко А. С. Майновий податок – податок на нерухомість як основа функціонування місцевих бюджетів в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту*. 2015. №17. С. 78-82.
5. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112
6. Покатасва О. В., Головка Є. Є. *Правове регулювання податку на нерухоме майно в Україні. Держава та регіони. Сер. : Право*. 2014. № 1. С. 56-61.
7. Про Методику нормативної грошової оцінки земель населених пунктів: *Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 1995 р. № 213*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF#n15>
8. Про оцінку земель: *Закону України. Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2004, N 15, ст.229 (Редакція від 01.01.2019)
9. Прокопенко В. Ю. Особливості визначення вартості нерухомості для цілей оподаткування: світовий досвід та висновки для України. *Бізнес Інформ*. 2015. № 3. С. 231-236.
10. Роз'яснення щодо застосування органами місцевого самоврядування вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» при прийнятті рішень про затвердження нормативної грошової оцінки земель. *Державна регуляторна служба України*. URL: <http://www.drs.gov.ua/>
11. Токар В. В., Хорошаєв Є. С. Оподаткування майна в Україні: зарубіжний досвід та перспективи удосконалення. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 1. С. 395-407.
12. Richard F. Dye and Richard W. England. *Assessing the Theory and Practice of Land Value Taxation*. URL: https://www.lincolninst.edu/sites/default/files/pubfiles/assessing-theory-practice-land-value-taxation-full_0.pdf
13. *Besteuerung von Immobilien in Deutschland*. URL: <https://www.frag-einen-anwalt.de/Besteuerung-von-Immobilien-in-Deutschland--f182856.html>
14. Clemens Fuest, Lea Immel, Volker Meier, Florian Neumeier *Die Grundsteuer in Deutschland: Finanzwissenschaftliche Analyse und Reformoptionen*. URL: <https://www.cesifo-group.de/DocDL/ifo-studie-2018-fuest-et-al-grundsteuer.pdf>
15. *Die Grundsteuer und ihre Berechnung: Was Eigentümer wissen müssen*. URL: <https://ratgeber.immowelt.de/a/die-grundsteuer-und-ihre-berechnung-was-eigentuemer-wissen-muessen.html>
16. Eigenthaler, T. (2018): *Wesentliche Parameter einer Grundsteuerreform*. *Wirtschaftsdienst*, 98.Jg., Nr. 3/2018, S. 159-162.
17. Elizabeth Plummer *Evidence on the distributional effects of a land value tax on residential households*. URL: <https://www.ntanet.org/NTJ/63/1/ntj-v63n01p63-92-evidence-distributional-effects-land.pdf?v=%CE%B1>

18. Gisela Färber, Marco Salm, Stephanie Hengstwerth *Grundsteuerreform in Deutschland: eine unendliche Geschichte?* Homburg, S. (2018): Ein Vorschlag zur Grundsteuerreform. *Wirtschaftsdienst*, 98. Jg., Nr. 3/2018, S. 169-175.
19. Kfz-Steuer berechnen: So viel kostet sie 2019. URL: <https://www.allianz-autowelt.de/kfz-steuer/rechner/>
20. Land value taxation: theory, evidence, and practice / edited by Richard F. Dye and Richard W. England. (2009). URL: <https://www.lincolnst.edu/sites/default/files/pubfiles/land-value-taxation-chp.pdf>
21. Löhr, Dirk (2011): Reform der Grundsteuer: Zu einem blinden Fleck in der Stellungnahme des Wissenschaftlichen Beirats beim Bundesministerium der Finanzen. *Wirtschaftsdienst*, 91. Jg., Nr. 5/2011, S. 333-338.
22. Victor van Kommer Lambert F. *Kosters Möglichkeiten der Wiedereinführung der Vermögensteuer in Deutschland und denkbare Alternativen*. (2013). URL: https://www.boeckler.de/wsi_kurzgutachten_kommer_kosters.pdf
23. <https://ru.wikisource.org/wiki/%>

References

1. Atamanchuk, N. I. (2014) *Relevance of the luxury tax in Ukraine: problems and prospects of implementation*. *Scientific Bulletin of the Kherson State University*. I 4. Volume 2. P. 9-13.
2. Kravchun, A. C. (2012) *Taxation of luxury goods in Ukraine: state and prospects* URL: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/Choasp/2012_1/12kasstp.pdf
3. Gorsky, I. V., Medvedev, O. V., Lebedinskaya T. G. & Yudin E. A. (2010) *Taxation of immovable property in foreign countries*. M. : Master: INFRA-M, 176 p.
4. Nesterenko A. C. (2015) *Property tax - property tax as the basis of the functioning of local budgets in Ukraine*. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian Unitary Enterprise*, 17. 78-82.
5. *The Tax Code of Ukraine*. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (BPD)*, 2011, No. 13-14, No. 15-16, No. 17, p.112
6. Pokataeva, O. V. & Golovko, E. Ye. (2014) *Legal Regulation of Real Estate Tax in Ukraine. State and Regions*. Sir : Right, 1. 56-61.
7. *About the Methodology of normative monetary valuation of settlements: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 23, 1995 No. 213*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF#n15>
8. *On land valuation: the Law of Ukraine*. *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)*, 2004, No. 15, st.229 (Revision from 01.01.2019)
9. Prokopenko, V. Yu. (2015) *Features of Determining the Value of Real Estate for Tax Purposes: World Experience and Conclusions for Ukraine*. *Business Inform*, 3. 231-236.
10. *Clarification on the application by local governments of the requirements of the Law of Ukraine «On the Principles of State Regulatory Policy in the Field of Economic Activity» when making decisions on approval of normative monetary valuation of land*. *State Regulatory Service of Ukraine*. URL: <http://www.drs.gov.ua/>
11. Tokar, V. V. & Khoroshayev, E. S. (2012) *Taxation of property in Ukraine: foreign experience and perspectives of perfection*. *Collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, 1. 395-407.
12. *Assessing the Theory and Practice of Land Value Taxation / Richard F. Dye and Richard W. England*. URL: https://www.lincolnst.edu/sites/default/files/pubfiles/assessing-theory-practice-land-value-taxation-full_0.pdf
13. *Besteuerung von Immobilien in Deutschland*. URL: <https://www.frag-einen-anwalt.de/Besteuerung-von-Immobilien-in-Deutschland--f182856.html>
14. *Die Grundsteuer in Deutschland: Finanzwissenschaftliche Analyse und Reformoptionen / Clemens Fuest, Lea Immel, Volker Meier, Florian Neumeier*. URL: <https://www.cesifo-group.de/DocDL/ifo-studie-2018-fuest-et-al-grundsteuer.pdf>
15. *Die Grundsteuer und ihre Berechnung: Was Eigentümer wissen müssen*. URL: <https://ratgeber.immowelt.de/a/die-grundsteuer-und-ihre-berechnung-was-eigentueemer-wissen-muessen.html>
16. Eigenthaler, T. (2018): *Wesentliche Parameter einer Grundsteuerreform*. *Wirtschaftsdienst*, 98. Jg., Nr. 3/2018, S. 159-162.
17. *Evidence on the distributional effects of a land value tax on residential households / Elizabeth Plummer*. URL: <https://www.ntanet.org/NTJ/63/1/ntj-v63n01p63-92-evidence-distributional-effects-land.pdf?v=%CE%B1>,
18. *Grundsteuerreform in Deutschland: eine unendliche Geschichte? / Gisela Färber, Marco Salm, Stephanie Hengstwerth*. – Homburg, S. (2018): Ein Vorschlag zur Grundsteuerreform. *Wirtschaftsdienst*, 98. Jg., Nr. 3/2018, S. 169-175.
19. Kfz-Steuer berechnen: So viel kostet sie 2019. URL: <https://www.allianz-autowelt.de/kfz-steuer/rechner/>
20. Land value taxation: theory, evidence, and practice / edited by Richard F. Dye and Richard W. England. (2009). URL: <https://www.lincolnst.edu/sites/default/files/pubfiles/land-value-taxation-chp.pdf>
21. Löhr, Dirk (2011): *Reform der Grundsteuer: Zu einem blinden Fleck in der Stellungnahme des Wissenschaftlichen Beirats beim Bundesministerium der Finanzen*. *Wirtschaftsdienst*, 91. Jg., Nr. 5/2011, S. 333-338.
22. *Möglichkeiten der Wiedereinführung der Vermögensteuer in Deutschland und denkbare Alternativen / Victor van Kommer Lambert F. Kosters*. (2013). URL: https://www.boeckler.de/wsi_kurzgutachten_kommer_kosters.pdf
23. <https://ru.wikisource.org/wiki/%>

ДАНИ ПРО АВТОРА

Лісничук Оксана Андріївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул, Університет державної фіскальної служби України

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Лисничук Оксана Андреевна, кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры финансов имени Л.Л.Тарангул
Университет государственной фискальной службы Украины
ул. Университетская, 31, г. Ирпень, Киевская обл., 08201, Украина
e-mail: oksanaskvur81@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Lisnichuk Oksana, PhD of Economic Sciences, associate professor,
assistant professor of the Department of Finance named after L. L. Tarangul
University of State Fiscal Service of Ukraine
University street, 31, Irpin, Kiev reg., 08201, Ukraine
e-mail: oksanaskvur81@gmail.com

Подано до редакції 22.03.2019
Прийнято до друку 14.04.2019

УДК 336.14

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-199-204>

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Малишко В. В.

Предметом дослідження є фінансова політика та бюджетна безпека.

Метою є дослідження сучасного стану фінансової політики та бюджетної безпеки України.

Методи, що були використані в процесі дослідження: метод порівняльного аналізу, узагальнення, статистичний та інші методи дослідження.

Результати роботи. У статті охарактеризовано сучасний стан фінансової політики та бюджетної безпеки України, проаналізовано державний борг, бюджетний дефіцит та видатки державного бюджету на фінансування потреб оборони та безпеки. Зазначено, що є її вагомим завданням та як здійснюється реалізація фінансової політики держави. Вказано на фактори, які потрібно враховувати при формуванні фінансової політики на середньострокову перспективу, її головні проблеми. Звернута увага на важливе питання для впровадження відповідної фінансової політики. Проаналізовано бюджетну безпеку держави, її основні завдання. Визначено її найважливіші критерії та, що вона повинна забезпечувати. Вказано на те, що є вихідними характеристиками та основними загрозами бюджетної безпеки, основні індикатори та пріоритети її зміцнення.

Галузь застосування результатів: Міністерство фінансів України, Верховна Рада України.

Висновки. У статті зроблений аналіз державного боргу України (у 2016 році він становив – 1929759 млн. грн., у 2017 році – 2141674 млн. грн., у 2018 році – 2168627 млн. грн., станом на 31.01.2019 року він становив – 2171918 млн. грн.), дефіциту державного бюджету України (у 2016 році він становив – 70130 млн. грн., у 2017 році – 47850 млн. грн., у 2018 році – 94116 млн. грн., станом на 31.01.2019 року він становив – 90732 млн. грн.), видатків державного бюджету на фінансування потреб оборони та безпеки (у 2016 році вони становили 58097 млн. грн., у 2017 році – 68859 млн. грн., у 2018 році – 98800 млн. грн., станом на 31.01.2019 року вони становили – 102910 млн. грн.).

Аналізуючи дані державного боргу, бюджетного дефіциту та видатків державного бюджету на фінансування потреб оборони та безпеки можна сказати про те, що на сьогоднішній день нам є над чим працювати, потрібно знаходити шляхи вирішення багатьох проблем, які виникають, задля процвітання нашої держави.

Ключові слова: фінансова політика, бюджетна безпека, державний борг, дефіцит, соціально-економічні процеси, економічне зростання.

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ФИНАНСОВОЙ ПОЛИТИКИ
И БЮДЖЕТНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ**

Малышко В. В.

Предметом исследования является финансовая политика и бюджетная безопасность.

Целью является исследование современного состояния финансовой политики и бюджетной безопасности Украины.

Методы, использованные в процессе исследования: метод сравнительного анализа, обобщения, статистический и другие методы исследования.

Результаты работы. В статье охарактеризовано современное состояние финансовой политики и бюджетной безопасности Украины, проанализированы государственный долг, бюджетный